

De Hoeve Westergaarde

Roman

CLEMENS WISSE

Hoeve Westergaarde

Clemens Wisse

Hoeve Westergaarde

Uitgeverij Zomer & Keuning

1

De tekst op een gevelsteen aan de voorzijde van de kapitale hoeve Westergaarde luidt: *De eerste steen gelegd op 3 mei 1740 door de achtjarige Leen Borgman, Gerrits zoon.* Het past in de orde en regelmaat van het geslacht Borgman dat er honderdvijftig jaar later, precies op 3 mei 1890, een nazaat met dezelfde naam als eerste zoon van Joost en Ina Borgman het levenslicht ziet.

In Dongelvaart, een klein dorp aan de Dongel, een riviertje dat uitstroomt in het Dongelmeer, behoort het geslacht Borgman van oudsher tot een van de rijkste boerenfamilies. Anno 1890 zijn er tegenstellingen genoeg in het kleine boerendorp. De boeren maken samen met meneer pastoor de dienst uit, terwijl daggelders en knechten moeten dansen naar het pijpen van de bovengenoemde categorie.

Een van die daggelders is Jaap Gorter. Hij woont met zijn vrouw Greta en drie jonge kinderen in het kleine daggelders-huisje dat bij Westergaarde hoort en waar hij ook werkt. Van het karige loon dat Jaap wekelijks thuisbrengt, kunnen de Gorters geen bokkensprongen maken. Schraalhans is in het kleine huisje doorgaans keukenmeester. Als boerin Ina Borgman alweer op de been is, loopt Greta Gorter nog met een dikke buik rond. Desondanks moet zij nog dagelijks de boerin van Westergaarde helpen. Het boenhok is haar domein, waar zij samen met de tweede meid het melkgerie moet spoelen. Tweede meid is een grote naam voor de 14-jarige Betje Jans-

sen. Het zware werk is dus grotendeels voor Greta weggelegd.

Boer Joost Borgman is geen nare kerel, maar hij leeft naar de tradities van zijn geslacht. Zijn vrouw Ina is de dochter van een rijke boer uit een ander dorp en hangt graag de 'grote dame' uit. Als zij op zondag naar de kerk gaat, pronkt zij graag met haar dure sieraden. Zij kan het doen, want het kapitaal van de rijke boer Joost Borgman opgeteld bij haar riant bruidsschat vormt een gigantisch bedrag. Toch wordt het geld niet over de balk gegooid, want de traditie van het geslacht Borgman houdt in dat door huwelijken op stand het kapitaal moet groeien. Dat meer dan de helft van de dorpsbewoners moet zien rond te komen van een karig loon, accepteren de rijke boeren. Mochten zich soms redenen voor mededogen voordoen, dan sust de jaarlijkse contributie aan de armenkas van de parochie hun schuldgevoel, als dat er al is.

Greta Gorter is een van die vrouwen die moeite hebben de eindjes aan elkaar te knopen. Met haar dagelijkse taak op Westergaarde verdient zij een grijpstuiver, waarvan een deel in een van de spaarpotjes gaat. Zij heeft aparte potjes voor kleding, schoeisel, schoolgeld en brandstof. Op de dagelijkse kost probeert zij zo min mogelijk te bezuinigen, want Jaap en de kinderen moeten voldoende eten binnenkrijgen. Ondanks dat bestaat het broodbeleg doorgaans uit een lik reuzel. Alleen Jaap krijgt vaak een plakje kaas of een schijfje spek op zijn brood, want hij moet het zwaarste werk op de hoeve verrichten. Zelf heeft Greta voor haar dagelijkse werk bij de boeren in haar huishouden ook goede voeding nodig, maar zij vindt dat ze dat tegenover de kinderen niet kan verantwoorden, dus neemt ook zij genoeg met een lik reuzel. Dokter Vrijling beknort haar erom, vooral nu zij hoogzwanger is van haar vierde kind. Ook het zware werk op de hoeve baart hem zorgen. Gelukkig is Greta een gezonde vrouw, die hard wer-

ken gewend is, maar zij merkt dat het werk op de hoeve haar steeds zwaarder valt nu de geboorte van haar kindje niet lang meer op zich zal laten wachten.

Dokter Vrijling denkt er ook zo over. ‘U moet in uw positie erg voorzichtig zijn met sjouwen, mevrouw Gorter,’ zegt hij als hij eens komt kijken hoe Greta het maakt. Dokter Vrijling spreekt alle getrouwde vrouwen aan met ‘mevrouw’, ongeacht of hij de vrouw van de notaris of een arbeidersvrouw voor zich heeft.

‘Hoelang denkt u dat het nog duurt, dokter?’ vraagt ze.

‘Precies weet ik het uiteraard niet, mevrouw, maar hooguit een paar weken, wellicht korter.’

Als Jaap die middag komt eten, begint Greta erover. ‘Het spoeelwerk in het boenhok van de hoeve begint mij wel erg zwaar te vallen, Jaap. De dokter, die hier vanmorgen was, vindt dat ook. Hij denkt dat ons kindje binnen enkele weken geboren zal worden. Wil jij er eens met de boer over praten?’

‘Jij kunt er toch zelf ook met de boerin over praten, Greta?’ vindt Jaap, maar Greta schudt haar hoofd.

‘Het is niet de boerin die mij werk opdraagt, maar Mien Vink en dat is nogal een eigenaardig mens zoals je weet.’

‘Ik ben het met je eens dat het gesjouw met het melkgerei voor jou te zwaar is en als de dokter nu ook al zegt dat het zelfs gevaarlijk is in jouw positie, dan moet Mien zelf het zware werk maar tijdelijk van jou overnemen. Ik vraag het Joost wel.’

De volgende dag trekt Jaap de stoute schoenen aan en vertrekt naar Joost.

‘De dokter vindt dat het gesjouw met melkgerei voor Greta te zwaar wordt nu zij al gauw haar kindje moet krijgen, Joost. Kan jij ervoor zorgen dat ze alleen nog lichte klusjes moet doen?’

‘Jij moet toch weten dat de boerin over het vrouwelijk personeel gaat, Jaap,’ zegt de boer verbaasd. ‘Vraag het aan haar, maar wacht even tot we thee gaan drinken, want ze rust na het middageten nog een poosje. Na de geboorte van Leentje is ze nog niet helemaal de oude.’

‘Dat is goed, Joost.’ Jaap gaat weer aan het werk en bedenkt dat Greta nooit tijd heeft gehad om na het middageten te gaan rusten na de geboorte van een kleintje. Al na één week was ze weer op de been. Leentje is al drie weken oud. Hoewel de boerin helpt bij het kaasmaken, heeft ze voor het overige werk haar personeel.

‘Jaap wil je wat vragen, Ina,’ zegt Joost als ze thee komen drinken.

‘Vragen staat vrij, Jaap. Wat heb je op je lever?’ Ze heeft het met een glimlach gevraagd.

‘Ik niks, Ina, maar Greta wel. De dokter is vanmorgen geweest en hij heeft haar sterk afgeraden nog met zwaar melkgerei te sjouwen.’

‘Wanneer verwacht ze de kleine?’

‘De dokter had het over hooguit een paar weken.’

‘Zó gauw al? Ja, dan is het inderdaad gevaarlijk om zwaar werk te verrichten. Ik zal Mien vragen te komen helpen. Als Greta het werk samen met Betje kan klaren, dan kan Mien dat ook.’

‘Als Greta na de geboorte weer op krachten is, komt ze natuurlijk weer gewoon spoelen, Ina.’ Jaap zegt het maar voor alle zekerheid, want ze kunnen die bijverdienste niet missen, zeker niet nu er weer een kind bij komt.

‘Hoe ben je op de hoeve gevaren, Jaap?’ vraagt Greta als Jaap thuiskomt voor de avondboterham.

‘Joost verwees me naar Ina. “Je weet toch dat zij over het

vrouwelijk personeel gaat!” zei hij en daar heeft hij natuurlijk gelijk in.’

‘En heb je met de boerin gesproken?’

‘Ja, toen we thee gingen drinken. Eerder kon niet, want “mevrouw” moest na het middageten nog wat rusten.’ Hij zegt het met een cynische klank in zijn stem.

‘Daar heb ik nooit tijd voor gehad, Jaap.’

‘Ik weet het, vrouw, maar Ina zorgt wel voor een oplossing. Ze zal Mien vragen te komen helpen, zodat jij niet meer zwaar zal hoeven te tillen.’

‘Dat valt me niet tegen van haar, Jaap.’

‘Mij ook niet. Ze is wel wat uit de hoogte, maar echt naar is ze niet.’

‘Ik heb weinig met de boerin te maken, want Mien draagt mij het werk op, zoals je weet.’

Intussen gaat Ina naar de eerste meid en legt haar uit wat de bedoeling is, maar dan kijkt Mien haar nijdig aan. ‘Je denkt toch niet dat ik als eerste meid melkgerei ga spoelen!’

‘Wat ik denk gaat jou niets aan, Mien. Greta is hoogzwanger en het is voor jou zeker niet zo’n opgave om met de hulp van Betje het zware werk tijdelijk van haar over te nemen.’ Als vooraanstaande boerin heeft Ina geen zin om met haar eerste meid over dit onderwerp verder in discussie te gaan en ze gaat terug naar de huiskamer, Mien woedend achterlatend. Zodra Mien Joost ziet, klampt ze hem aan.

‘Ik ben woest, Joost,’ zegt ze met een verkrampd gezicht.

‘Waarover, Mien?’

‘Je vrouw draagt mij het werk op van een tweede meid en daar pas ik voor.’

‘Ze heeft je gevraagd tijdelijk het zware werk van Greta over te nemen, heb ik begrepen.’

‘Zo is het. Dat ze Greta wil ontzien begrijp ik, maar er zijn bosjes vrouwen die graag een paar centen bijverdienen, dus waarom moet ik het doen?’

‘Het is toch maar tijdelijk, Mien?’

‘Ga je vrouw nou niet naar de mond praten, maar zeg haar waar het op staat. Jij moest nog geboren worden toen ik hier al werkte. Je hebt verplichtingen aan me, Joost!’

‘Ik weet het, Mien.’ Joost zit met het geval in zijn maag. Hij zit nu tussen twee vuren in. Mien afvallen wil hij niet. Zij was er altijd. Als moeder ziek was of door zorgen gekweld werd, was Mien er altijd voor hem. Zij was als het ware zijn tweede moeder en als kind hing hij aan haar, ook op latere leeftijd. Nog niet zo lang geleden koppelde zijn vader hem aan Ina. Een beste partij, want Ina is een dochter van de rijke boer Leen Duivelaar uit Kalshout, dat zo’n tien kilometer van Dongelvaart ligt. Bezwaren kon hij niet maken, want trouwen op stand was en is het credo van de familie Borgman. Als geld geen rol gespeeld had, dan was hij liever met Nellie Deegers, de dochter van een veehandelaar, getrouwd. Mien was degene bij wie hij terecht kon met zijn zorgen.

Ja, hij heeft verplichtingen aan Mien, maar Ina is de boerin en zij gaat over het vrouwelijk personeel. Dat heeft hij ook tegen Jaap gezegd. Toch heeft Mien wel gelijk dat er genoeg vrouwen zijn die de taken van Greta tijdelijk zouden willen overnemen. Hij belooft Mien dat hij haar suggestie aan Ina zal voorleggen.

‘Ik reken op je, Joost.’

Als Joost binnenkomt, besluit hij de kwestie meteen voor te leggen aan Ina.

‘Mien schoot mij aan om haar beklag te doen over de opdracht die jij haar gegeven hebt, Ina.’

‘Dat verbaast me niks, want jullie zijn twee handen op één

buik. Moet ik soms zelf het melkgerei gaan spoelen?’

‘Niet meteen je stekels opzetten, vrouw. Mien vindt dat er wel tijdelijk iemand kan worden ingehuurd om dat zware werk te doen.’

‘Geen sprake van, Joost. Mien heeft maar te doen wat ik haar opdraag en verder niets. Bemoei jij je er niet mee en laat het vrouwelijk personeel maar aan mij over.’ En daar kan Joost niets tegen inbrengen, want in feite denkt hij er zelf ook zo over, maar toch valt het hem zwaar niets voor Mien te kunnen doen.

De volgende dag komt Greta met haar dikke buik, samen met Betje, om het melkgerei te gaan spoelen en ze rekent er dan op dat Mien het sjouwwerk voor haar rekening zal nemen. ‘De boerin heeft gezegd dat Mien komt helpen met het zware werk, Betje.’

‘Dat is fijn, Greta, want voor jou wordt het veel te zwaar en alleen krijg ik die zware emmers ook niet op de rekken.’ Ze beginnen alvast met het spoelen, maar Mien komt niet helpen. Ze komt wel even kijken, maar ze gaat meteen weer weg.

‘Jullie redden het wel, hè?’ veronderstelt ze.

‘Je zei toch dat Mien zou komen helpen, Greta,’ zegt Betje.

‘Dat zou ze ook volgens Jaap, ik begrijp er niks van.’ Als de boerin later even komt kijken, is ze verbaasd dat Mien er nog niet is.

‘Heb je Mien nog niet gezien, Greta?’ vraagt ze.

‘Ja, ze kwam even kijken en veronderstelde dat wij het wel zouden redden en ging daarna weer weg. Jaap zei me dat ze zou komen helpen met het zware werk.’

‘Mooie boel!’ moppert de boerin, maar voordat ze Mien ter verantwoording roept, wil ze wel weten of Joost daar de hand in heeft. Ze vindt hem op het erf. ‘Heb jij Mien gezegd dat ze

niet hoeft te helpen met het melkgerei, Joost?’ vraagt ze, maar Joost schudt zijn hoofd.

‘Je zei dat ik me er niet meer mee moest bemoeien en dat heb ik ook niet gedaan. Wat is er aan de hand?’

‘Mien negeert mijn opdracht, maar dat pik ik niet. Al moet ik haar er met de haren bij slepen, ze moet doen wat ik haar opdraag. Dat is nogal wat moois als het personeel opdrachten negeert. Dat zou jij van Jaap toch ook niet accepteren!’

‘Wacht nou even met haar de stuipen op het lijf te jagen, Ina. Ik zet zelf het zware melkgerei wel op de rekken.’

‘Als jij zo bezorgd bent om Mien, dan ga je zelf maar met haar praten. Zorg er wel voor dat ze morgenochtend helpt en maak haar meteen duidelijk dat ik niet met me laat sollen.’

Het loopt helemaal anders. Door alle commotie kan Joost de slaap die nacht niet vatten en als hij hoort dat Jaap met paard en tilbury in de weer is, weet hij wel zeker dat het kindje van Greta op komst is. Even bekruipt hem de vrees dat Greta door het zware tillen van de laatste weken een miskraam gekregen heeft, maar als hij vlug naar beneden gaat en Jaap nog bezig ziet, stelt die hem gerust. Zelf stikt Jaap ook bijna van de zenuwen. ‘Wil je Mien vragen naar Greta te gaan, Joost? Ik vind het eng haar alleen achter te laten terwijl ik vroedvrouw Dora ophaal.’

‘Dat zal ik doen, Jaap.’ In plaats van Mien de mantel uit te vegen kan hij nu haar hulp invoeren om Greta op een heel andere manier bij te staan.

‘Wat is er aan de hand, Joost?’ vraagt Mien met een slaperig gezicht als zij op zijn kloppen de deur van haar kamer opent.

‘Jaap is naar de vroedvrouw, Mien. Hij wil Greta met de kinderen niet alleen laten en vraagt of jij naar haar toe wilt gaan.’

‘Ik trek even wat aan en ga er dan heen. Ga jij nog maar

een uurtje slapen, jongen, want ik zie op de wekker dat het al halfdrie is.’

Joost is aangenaam getroffen door de zorgzaamheid van Mien. Zo kent hij haar. Hulp bij het spoelen van het melkge-rei regelt hij morgen zelf wel, want Greta is er voorlopig niet toe in staat en Mien wil hij ontzien. Ina met haar kippendrift. Tijdelijke hulp is toch zó geregeld!

Als Joost weer de bedstee inkruipt, wordt Ina wakker. ‘Wat loop je toch te spoken, Joost?’ vraagt ze. Als Joost haar het hele verhaal vertelt, is ze verbaasd dat Greta al zover is.

‘Het is voor Jaap de vierde maar toch is hij weer zenuw-achtig. Hij vroeg me of ik Mien wilde vragen even bij haar te blijven terwijl hij Dora ophaalt.’

‘Is Mien nu bij haar?’

‘Ja, ze trok meteen iets aan en ging naar Greta. Mij adviseer-de ze nog een uurtje te gaan slapen. Aardig, hè?’

‘Ja hoor! Voor jou wel.’

‘Voor Greta toch ook!’

‘Laten we maar doen wat Mien voorstelde en nog wat gaan slapen. Hoe laat is het eigenlijk?’

‘Halfdrie.’

Ina keert zich op haar zij en probeert nog wat te slapen, maar dat lukt niet erg. Ze ligt te denken aan de woorden van Mien en van Joost. Wat een rare kerel is die Joost toch! Recht-lijnig en vasthoudend aan oude tradities. De boer gaat over de partnerkeuze van de kinderen en over de knechten. De boerin gaat over de meiden, maar als een van die meiden dwarsligt en ze is toevallig een soort ‘moederfiguur’ dan gelden er andere regels. Die Mien komt haar zo langzamerhand de neus uit.

Terwijl Joost ligt te slapen en Ina ligt te hanewaken, klopt Jaap Dora Liefstink uit haar bed. Voor Dora geen verrassing, want zij is al vele jaren vroedvrouw in het dorp en zij is gewend bij nacht en ontij uit haar bed getrommeld te worden.

‘Is Greta zover, Jaap?’ vraagt zij en Jaap knikt.

‘Het verbaast mij wel, Dora, want volgens de dokter kon het nog wel een week of zo duren.’

‘Ook dokters kunnen zich vergissen, Jaap. Laten we maar gauw naar Greta gaan. Is ze alleen?’

‘Nee, Joost Borgman heeft op mijn verzoek Mien Vink gevraagd even naar mijn vrouw te gaan. Ik vind het eng haar met de kinderen alleen te laten.’

‘Hoe oud is je oudste?’

‘Hanna is zeven.’

‘Zo oud al? Wat gaat de tijd toch vlug, Jaap. Ik herinner me het alsof het gisteren was dat jij en Greta stik zenuwachtig waren, maar ten slotte dolgelukkig de kleine Hanna in jullie armen sloten. Greta verwacht nu haar vierde, hè?’

‘Ja, het wordt zo langzamerhand een drukke boel.’

‘Helpt ze nog steeds op Westergaarde?’

‘Eergisteren stond ze nog melkgerei te spoelen.’

‘Echt waar? Onverantwoord! Laat het paard maar draven, want ik wil zo gauw mogelijk bij Greta zijn.’ De ervaren vroedvrouw neemt plaats op de tilbury. Ze maakt zich echt zorgen, temeer daar de bevalling zich eerder aandient dan dokter Vrijling verwachtte.

Jaap schrikt van de reactie van de vroedvrouw en hij spoort het paard aan tot snelle draf. Gelukkig en tot opluchting van Jaap is er nog niks aan de hand als ze thuiskomen. Een vluchtig onderzoek door de ervaren vroedvrouw wijst uit dat de bevalling aanstaande is.

‘Heb je al water warm, Mien?’ vraagt Dora, en als Mien knikt

valt haar dat alles mee. Dora is er goed in een kraamvrouw op haar gemak te stellen, maar ze geeft haar ook instructies. Vooral persen als er weer een wee komt. Het is te merken dat het voor Greta niet de eerste keer is, want zij werkt voortreffelijk mee, met als gevolg dat de kleine al gauw luidruchtig van zich laat horen. Het is muziek in de oren van Jaap, want de uitspraak van Dora op de tilbury boezemde hem angst in.

Als Dora, na moeder en kind verzorgd te hebben, Jaap binnenlaat, ziet hij aan de blijde gezichten dat alles goed gegaan is en Greta toont hem dan trots zijn zoon.

‘Hoe gaat die kanjer heten, Jaap?’

‘We noemen hem Henk.’

‘Twee jongens en twee meiden – goed gedaan, Greta!’ lacht Dora. ‘Wie gaat er bakeren?’

‘Mijn moeder,’ zegt Jaap. ‘Maar ze moet haar krachten wel verdelen tussen ons en haar eigen huishouden, want mijn vader wil op tijd zijn prakkie. Gelukkig woont ze niet ver weg.’

‘Die mannen!’ Dora, die zelf nooit getrouwd geweest is, haalt haar schouders op. Ze heeft kennelijk geen hoge dunk van de mannen. Ze kent Anton Dapper alleen van gezicht. Kennelijk heeft hij zijn leven lang hard gewerkt, want als zij hem in de kerk – gebogen en met kromme handen – ziet terugkeren van de communiebank, ziet hij er niet uit als een man van vóór in de vijftig. Ze kent leeftijdgenoten van hem met een kantoorbaan die er stukken jonger uitzien. Hoe armoe en beulenwerk een mens kunnen aftakelen ziet ze dagelijks om zich heen. Greta is de dochter van Anton en Sjaan Dapper en ze was thuis geen vetpot gewend. Toch is het een gezonde en vrolijke vrouw en een goede moeder voor haar kinderen. Jaap heeft aan haar een lieve en zorgzame levenspartner. Na drie van hun kinderen ter wereld geholpen te hebben weet ze wel wat voor vlees ze in de kuip heeft.

Als dokter Vrijling wat later komt kijken hoe de kraamvrou eraan toe is, blijkt overduidelijk dat zij een gezonde vrouw is, want als zij Henkie aan de borst legt, ligt het kind na enkele minuten al te kokhalzen. Ze heeft meer melk dan de kleine aankan.

Dat heeft Dora al gauw in de gaten en ze heeft haar plannetje al snel klaar. Kort ervoor was zij vroedvrouw bij de jonge boerin Lien Daalders. Voor haar zoontje Kees heeft zij te weinig melk. De bakerpraatjes dat het zog van een moeder kan worden gestimuleerd door de kraamvrouw bier te laten drinken, verwijst Dora naar het rijk der fabelen. Meer vertrouwen heeft zij in afgekolfde melk van kraamvrouwen die te veel hebben. Greta heeft te veel en Dora vraagt haar of zij bereid is melk af te kolven voor de jonge boerin van hoeve Dongelzicht, die onvoldoende melk heeft voor haar zoontje.

‘Niets is beter voor een pasgeboren kind dan moedermelk, Greta,’ zegt ze.

‘Natuurlijk wil ik dat, Dora,’ zegt Greta. ‘Ik ken dat vrouwtje wel en ze komt erg vriendelijk over.’

‘Lien Daalders is een aardige meid en haar man Tinus is ook een spontane kerel. Ik heb het er goed gehad en ik denk dat er voor jou ook wel wat overschiet. De boeren hebben nog steeds biest en dat zullen jij en je kinderen ook wel believe.’

‘Hoeve Dongelzicht ligt op een afstand die door Hanna wel te belopen is. Als ik de melk afkolf, dan kan zij het flesje wel naar de boerin brengen.’

‘Dat lijkt mij ook, Greta, en ik denk dat ze het nog leuk zal vinden ook. Lien kennende zal ze Hanna de kleine Kees wel zijn flesje laten geven.’

Als Hanna van school komt vraagt Dora haar of ze boerin Daalders een flesje melk van haar moeder zou willen brengen, en de kleine meid reageert enthousiast. ‘Zou ik het kindje van

die boerin zelf wel het flesje mogen geven, juffrouw Lieftink?’

‘Dat denk ik wel, Hanna, maar je moet het natuurlijk wel aan de boerin vragen.’

‘Ja fijn, dat doe ik. Bij Henkie kan dat niet, want moe geeft hem de borst. Waarom doet die boerin dat eigenlijk niet?’

‘Zij heeft niet genoeg melk.’

‘Staat de boerin droog?’ Zowel Dora als Greta barsten in een schaterlach uit.

‘De boerin is geen koe, hoor!’ proest Dora en tegen Greta zegt ze: ‘Je kunt wel merken dat Hanna een kind uit de polder is!’

Ze lachen nog als Jaap binnenkomt en als die hoort wat Hanna gezegd heeft, slaat ook hij zich op z’n knieën van de pret. Hanna lacht maar mee, maar waarom precies weet ze niet. Wat ze wel weet is dat moe straks een flesje met een speen erop met haar eigen melk vult en dat zij dat flesje naar boerin Daalders mag brengen. Ze staat te dansen van plezier en kan niet wachten tot het flesje gevuld is.

Met het flesje moedermelk stevig in haar knuistje gaat ze op weg naar Dongelzicht. Ze kent de hoeve wel, want als ze naar school gaat komt ze erlangs.

‘Juffrouw Lieftink heeft me gevraagd de boerin een flesje moedermelk voor haar kindje te brengen,’ zegt ze met een timide stemmetje als de meid aan de deur komt.

‘O! Dat is lief van jouw moeder. Breng het flesje zelf maar naar de boerin.’

‘Waar is de boerin dan?’

‘Ze ligt in de opkamer, ik loop wel even met je mee.’ Trien, de eerste meid van Dongelzicht, heeft schik in het parmantige meisje. ‘Lien, hier komt de reddende engel met een flesje moedermelk voor kleine Kees.’

‘Dat is mooi! Hoe heet jij?’

‘Hanna Gorter, juffrouw.’

‘Heeft jouw moeder ook een kindje gekregen?’

‘Ja, en hij heet Henkie en als hij bij moe drinkt lijkt het wel of hij stikt. Dan komt er een golf melk uit zijn mondje.’

‘Heeft jouw moeder zóveel?’

‘Juffrouw Lieftink heeft mij gestuurd en gezegd dat ik uw kindje misschien het flesje mag geven.’

‘Vind je dat leuk?’

‘Ja, want thuis drinkt Henkie niet uit een flesje, maar hij zuigt de melk uit de borst van moe.’

‘Dan heeft Dora woord gehouden, Trien. Zoals je weet, beloofde ze in de gaten te zullen houden of vrouw Gorter misschien wat melk voor mijn jongetje over zou hebben.’

Terwijl Trien het flesje op de juiste temperatuur brengt, mag Hanna Keesje al even vasthouden.

‘Let goed op, Hanna. Als het flesje opgewarmd is, dan moet je een druppel op de achterkant van je hand laten vallen. Je voelt dan of de melk niet te heet is. Keer je hand maar om.’ Trien perst een druppel uit de speen op haar eigen hand en dan op die van Hanna. ‘Zo is de melk niet te heet of te koud.’ Hanna knikt en ze mag dan de speen in het mondje van de baby stoppen.

‘Zie je hoe lekker hij het vindt, Hanna?’

‘Ja, ik zie het. Mag ik Keesje morgen weer het flesje geven, juffrouw?’ Hanna heeft een kleur van de spanning.

‘Trien zal je wat geven wat je lekker vindt en ook wat voor je moeder.’ Lien fluistert haar meid wat in het oor en dan krijgt Hanna een babbelaar en voor thuis een stuk spek. Trien draait het stuk spek in een oude theedoek, doet er ook het lege flesje bij en geeft die aan Hanna.

‘Is het niet te zwaar?’ Hanna schudt heftig van nee en, na de boerin en Trien bedankt te hebben, gaat ze naar huis.

Als Hanna thuiskomt, vertelt ze trots hoe het op hoeve Dongelzicht was.

‘Kijk eens wat ik van de boerin gekregen heb, moe.’ Hanna vouwt de oude theedoek uit en toont haar moeder het grote stuk spek.

‘Zo, dat is niet mis. Daar kunnen we allemaal lekker van smullen.’

‘Van Trien, die daar ook woont, kreeg ik een lekkere babbe-
laar. Morgen mag ik Keesje weer zijn flesje geven.’

Zolang Greta te veel melk heeft, kolft ze die af en vult het flesje dat Hanna naar Dongelzicht brengt. Na verloop van tijd is Lien Daalders weer op de been en komt ze zelf bij Greta langs om haar te bedanken voor de melk. ‘Ik ben niet met lege handen gekomen, Greta. Kijk, ik heb een grote kan biest voor je en nog wat spek en kaas. Je beseft niet half hoe blij ik was met jouw melk voor mijn jongetje.’

Greta is aangenaam verrast door de gaven van de vriendelijke en gulle boerin. ‘Ik had tóch te veel, Lien, dus ik heb het graag voor je kindje overgehad,’ zegt ze en die uitspraak ontroert de rijke boerin.

Als Jaap thuiskomt, vertelt Greta over het bezoek van de boerin van Dongelzicht en toont hem wat ze allemaal gekregen heeft. ‘Een lieve vrouw, die Lien Daalders. En zo gewoon. We hebben gezellig zitten praten en ze heeft me wel drie keer bedankt.’

‘Daar kan Ina Borgman een voorbeeld aan nemen. Een mandje eieren was alles wat je kreeg.’

‘Zeg dat wel, Jaap, en dan te weten dat Hanna ook nooit met lege handen terugkwam van Dongelzicht.’

‘Haar man, Tinus Daalders, is ook een aardige kerel. Ik heb een keer voor een paar dagen een paard bij hem geleend en

toen was hij ook erg behulpzaam. Als hij een knecht zocht en een huisje beschikbaar had, dan zou ik graag bij hem gaan werken. Joost is ook geen kwaai kerel, maar bij hem moet alles volgens vaste regeltjes gaan en dat botst weleens. Zoals bij alle rijke boeren is ook hem een vrouw opgedrongen door zijn vader. De karakters van Joost en Ina verschillen hemelsbreed. Enfin, ik hoef jou niks te vertellen.'

Greta is weer gauw de oude en dan is het tijd Henkie te laten dopen. Enkele dagen eerder is Joost met Ina en Leentje naar de kerk geweest met hetzelfde doel. Voor hen was het nieuw en ze waren zwaar onder de indruk van de plechtigheid. Voor Jaap en Greta is het al de vierde keer, maar ook zij ervaren de doop als een bijzondere gebeurtenis. Zij mogen de kapwagen van de boer gebruiken. Jaap op de bok en Greta met haar zoontje in de knusse kapwagen. In het interieur van de koets met zijn zachte blauwe kussens voelt zij zich als een koningin. Een broer van Jaap en een zus van Greta fungeren als peter en meter.

Ze moeten glimlachen als Henkie een keel opzet als de pastoor hem het water over zijn hoofdje giet. Na de plechtigheid gaan peter en meter naar huis en vlijt Greta zich weer in de zachte kussens van de kapwagen. Ze troost Henkie, die nog een beetje van streek is door alle vreemde gebeurtenissen.

Een traditionele vader komt recht tegenover zijn kinderen te staan

Hoeve Westergaarde is een grote hofstede, gelegen aan het riviertje de Dongel. De hoeve wordt al generaties lang bewoond door de familie Borgman. Joost en Ina Borgman hebben vier kinderen – Leen, Riet, Ans en Cor – en daarmee is de opvolging van de Westergaarde geregeld, zo denkt Joost. Hij probeert de levens van zijn kinderen naar zijn hand te zetten, maar moet leren accepteren dat zijn traditionele ideeën niet meer van deze tijd zijn.

Clemens Wisse schreef al meer dan veertig historische boerenromans. Zijn voorliefde voor het ongecompliceerde en niet-mechanische plattelandsleven van de eerste helft van de twintigste eeuw is voelbaar in zijn treffende beschrijvingen. Eerder verschenen van zijn hand *Een fortuinlijke boerenknecht* en *De dochters van Venhove*.

Z&K

ISBN 978 90 2053 837 3 NUR 344

9 789020 538373

www.zomerenkeuning.nl